

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Факультет психології, здоров'я людини та спорту
Кафедра загальної та практичної психології

ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА ГЕРАСИМЧУК

**ОСОБИСТІСНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ
МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ**

Освітня програма *«Психологія»*
Спеціальність *053 Психологія*
Галузь знань *05 Соціальні та поведінкові науки*

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня бакалавра

Науковий керівник:
кандидат психологічних наук, доцент
Олег РУДЮК

Рівне, 2026

Зміст

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНИХ ДЕТЕРМІНАНТ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ.....	Error! Bookmark not defined.
1.1. Професійне становлення особистості як психолого-педагогічна проблема.....	Error! Bookmark not defined.
1.2. Психологічні особливості професійної діяльності лікаря-стоматолога	Error! Bookmark not defined.
1.3. Особистісні детермінанти професійного становлення майбутніх фахівців	Error! Bookmark not defined.
1.4. Психологічні умови формування професійної готовності майбутніх лікарів-стоматологів у процесі навчання	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНИХ ДЕТЕРМІНАНТ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ.....	Error! Bookmark not defined.
2.1. Організація та методика емпіричного дослідження.....	Error! Bookmark not defined.
2.2. Дослідження мотиваційних чинників професійного становлення майбутніх лікарів-стоматологів.....	Error! Bookmark not defined.
2.3. Аналіз особистісних характеристик майбутніх лікарів-стоматологів як детермінант професійного становлення	Error! Bookmark not defined.
2.4. Аналіз взаємозв'язків між особистісними характеристиками та показниками професійного становлення.....	Error! Bookmark not defined.
2.5. Узагальнення результатів дослідження та психологічні рекомендації щодо оптимізації професійного становлення майбутніх лікарів- стоматологів.....	Error! Bookmark not defined.
ВИСНОВКИ.....	8
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	Error! Bookmark not defined.
ДОДАТКИ.....	Error! Bookmark not defined.

ВСТУП

Сучасний етап розвитку системи охорони здоров'я в Україні характеризується підвищенням вимог до професійної компетентності медичних працівників, їхньої психологічної готовності до роботи в умовах високої відповідальності, інтенсивної комунікації та емоційного навантаження.

Особливої актуальності набуває проблема професійного становлення майбутніх лікарів-стоматологів, діяльність яких поєднує високий рівень мануальної точності, клінічного мислення, етичної відповідальності та розвинених комунікативних навичок. Професійна підготовка стоматолога передбачає не лише формування спеціальних знань і практичних умінь, а й становлення особистості майбутнього фахівця як суб'єкта професійної діяльності.

У цьому контексті зростає значення дослідження особистісних детермінант професійного становлення. Саме індивідуально-психологічні характеристики – мотивація досягнення, професійна спрямованість, рівень відповідальності, емоційна стабільність, самооцінка, рефлексивність, здатність до саморегуляції – значною мірою визначають успішність професійного розвитку студента медичного закладу вищої освіти. Недостатній рівень сформованості цих характеристик може ускладнювати адаптацію до професійних вимог, підвищувати ризик емоційного вигорання та знижувати якість майбутньої медичної допомоги.

Проблема професійного становлення особистості широко представлена в працях вітчизняних і зарубіжних учених, які розглядали її у межах теорій професійного розвитку, професійної ідентичності, самореалізації та життєвого шляху особистості. Дослідження психологічних чинників професійної підготовки медичних працівників зосереджені переважно на питаннях професійної мотивації, адаптації до навчального процесу, формування професійної компетентності та профілактики стресових станів.

Водночас проблема комплексного вивчення саме особистісних детермінант професійного становлення майбутніх лікарів-стоматологів потребує подальшого емпіричного обґрунтування.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю:

- підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх лікарів-стоматологів;
- виявлення психологічних чинників, що сприяють або перешкоджають їхньому професійному становленню;
- розробки практичних рекомендацій щодо оптимізації процесу формування професійно зрілої особистості майбутнього фахівця.

Таким чином, існує суперечність між зростаючими вимогами до професійної особистості лікаря-стоматолога та недостатнім рівнем наукового осмислення ролі особистісних детермінант у процесі його професійного становлення в умовах навчання у закладі вищої освіти.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити особистісні детермінанти професійного становлення майбутніх лікарів-стоматологів.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати наукові підходи до проблеми професійного становлення особистості у психології.
2. Визначити специфіку професійної діяльності лікаря-стоматолога та її психологічні вимоги.
3. Обґрунтувати роль особистісних характеристик як детермінант професійного становлення.
4. Організувати та провести емпіричне дослідження особистісних чинників професійного становлення майбутніх лікарів-стоматологів.
5. Здійснити статистичний аналіз взаємозв'язків між особистісними характеристиками та показниками професійного становлення.

6. Розробити практичні рекомендації щодо оптимізації процесу професійного становлення студентів стоматологічного профілю.

Об'єкт дослідження – професійне становлення майбутніх лікарів-стоматологів.

Предмет дослідження – особистісні детермінанти професійного становлення майбутніх лікарів-стоматологів.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що[^]

– рівень професійного становлення майбутніх лікарів-стоматологів зумовлений комплексом особистісних характеристик, зокрема мотивацією професійного досягнення, рівнем відповідальності, емоційною стабільністю та адекватною самооцінкою;

– чим вищий рівень розвитку зазначених характеристик, тим більш сформованими є показники професійної готовності та професійної ідентичності студентів.

У дослідженні використано такі **методи**: теоретичні (аналіз, синтез, узагальнення наукових джерел); емпіричні (психодіагностичні методики, анкетування); методи математичної статистики (кореляційний аналіз, порівняльний аналіз, визначення середніх значень).

База дослідження – студенти стоматологічного факультету закладу вищої медичної освіти. У дослідженні взяли участь 40 осіб віком 17-21 років.

Наукова новизна полягає у комплексному емпіричному вивченні особистісних детермінант професійного становлення майбутніх лікарів-стоматологів та встановленні взаємозв'язків між індивідуально-психологічними характеристиками й показниками професійної готовності.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання отриманих результатів у процесі професійної підготовки майбутніх лікарів-стоматологів, розробці психолого-педагогічних заходів щодо формування професійної спрямованості та профілактики дезадаптації студентів медичного профілю.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 61 сторінку. Робота містить 17 таблиць, 8 рисунків і 2 додатки. Перелік використаних джерел налічує 31 найменування.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено комплексне теоретико-емпіричне дослідження особистісних детермінант професійного становлення майбутніх лікарів-стоматологів. Досягнуто поставленої у вступі мети – теоретично обґрунтовано та емпірично досліджено роль мотиваційних і регуляторних характеристик особистості у формуванні професійної готовності студентів стоматологічного факультету.

У процесі виконання роботи послідовно розв'язано поставлені завдання.

На основі аналізу наукових джерел встановлено, що професійне становлення особистості є багатовимірним, поетапним та системним процесом, який охоплює формування професійної ідентичності, професійної спрямованості, розвиток професійно важливих якостей та інтеграцію професійної ролі у структуру Я-концепції. Доведено, що професійне становлення не зводиться до засвоєння знань і навичок, а передбачає глибинну трансформацію особистості майбутнього фахівця.

У ході теоретичного аналізу визначено специфіку професійної діяльності лікаря-стоматолога, яка характеризується поєднанням високої когнітивної напруги, мануальної точності, емоційної стійкості та інтенсивної міжособистісної взаємодії. Обґрунтовано, що така діяльність висуває підвищені вимоги до особистісної зрілості, відповідальності, здатності до саморегуляції та внутрішньої професійної мотивації.

Встановлено, що ключовими особистісними детермінантами професійного становлення майбутніх лікарів-стоматологів є мотивація досягнення, професійна спрямованість, емоційна стабільність, саморегуляція поведінки, відповідальність та адекватна самооцінка. Їх інтеграція забезпечує формування професійної готовності та здатність до ефективного виконання професійних функцій.

У межах емпіричного дослідження, проведеного на базі Луганського державного медичного університету, проаналізовано мотиваційні та регуляторні характеристики студентів стоматологічного факультету. Результати діагностики мотивації досягнення засвідчили, що більшість респондентів мають високий або середній рівень орієнтації на успіх, що створює сприятливі передумови для професійного розвитку. Водночас виявлено групу студентів із домінуванням мотивації уникнення невдач, що потребує психологічної підтримки.

Дослідження рівня саморегуляції поведінки показало, що переважна частина студентів характеризується середнім і високим рівнем розвитку регуляторних процесів, зокрема планування та програмування діяльності. Водночас виявлено потребу у розвитку гнучкості поведінки та адаптивності до змінних професійних ситуацій.

Кореляційний аналіз встановив статистично значущі позитивні взаємозв'язки між мотивацією досягнення та рівнем саморегуляції. Доведено, що студенти з високою орієнтацією на успіх демонструють більш розвинені навички планування, самоконтролю та самостійності. Це підтверджує висунуту гіпотезу про те, що професійне становлення майбутніх лікарів-стоматологів зумовлюється комплексом взаємопов'язаних особистісних характеристик.

На підставі отриманих результатів розроблено психологічні рекомендації щодо оптимізації професійного становлення студентів стоматологічного профілю. Зокрема, обґрунтовано необхідність створення психологічно сприятливого освітнього середовища, розвитку внутрішньої мотивації, впровадження програм формування саморегуляції та стресостійкості, а також організації рефлексивної діяльності у процесі навчання.

Таким чином, результати дослідження підтверджують, що професійне становлення майбутніх лікарів-стоматологів є складним інтегративним процесом, у якому вирішальну роль відіграють особистісні детермінанти.

Рівень сформованості мотивації досягнення та саморегуляції виступає важливим показником професійної готовності та прогнозує успішність майбутньої клінічної діяльності.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання отриманих результатів у діяльності викладачів, кураторів і психологічної служби закладу вищої медичної освіти з метою підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх лікарів-стоматологів.

Перспективи подальших досліджень вбачаються у розширенні вибірки, включенні додаткових особистісних показників (емоційного інтелекту, рівня професійної ідентичності, толерантності до невизначеності) та розробці комплексних програм психологічного супроводу студентів медичних спеціальностей.